

Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η παραγωγή ελαιολάδου αποτελεί έναν κλάδο με σημαντική δυναμική διεθνώς, τα τελευταία χρόνια. Το μεγαλύτερο τμήμα της παραγωγής αλλά και της κατανάλωσης ελαιολάδου συγκεντρώνεται στην περιοχή της Μεσογείου, καθώς το κλίμα ευνοεί το συγκεκριμένο τύπο καλλιέργειας. Η Ελλάδα είναι η τρίτη μεγαλύτερη παραγωγός ελαιολάδου (μ.ο. 375.000 τόνοι τη δεκαετία του 2000), μετά την Ισπανία (μ.ο. 1.095.000 τόνοι) και την Ιταλία (μ.ο. 615.000 τόνοι) [1].

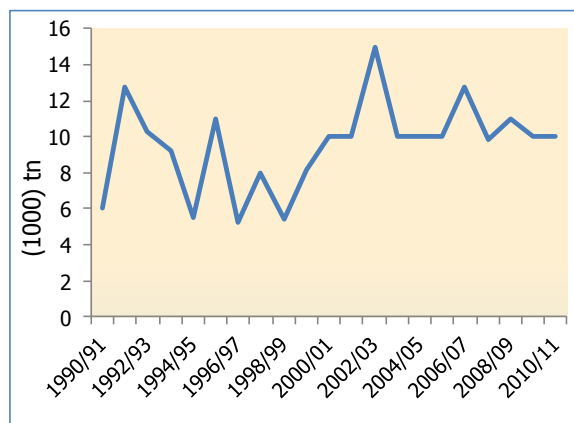
Ο ελαιοκομικός τομέας στη χώρα μας παρουσιάζει κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα (παραδοσιακοί ελαιώνες, ποικιλίες, χαμηλές εισροές, ποιότητα παραγωγής) σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε. (Ισπανία, Πορτογαλία) και της μεσογειακής λεκάνης (Μαρόκο, Τυνησία), όπου κυριαρχούν οι εντατικοί και υπερεντατικοί ελαιώνες με αυξημένες εισροές [2]. Παρά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του ελληνικού ελαιολάδου [3] και την αύξηση της διεθνούς ζήτησης, η πορεία του κλάδου στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια βαίνει πτωτικά. Όπως φαίνεται και στο Σχήμα 1, οι Έλληνες παραγωγοί δεν κατάφεραν να εκμεταλλευτούν τη διεθνή δυναμική του κλάδου, κι ενώ μέχρι το 2003 η πορεία των εξαγωγών ελληνικού ελαιολάδου ήταν ανοδική, τα τελευταία χρόνια οι εξαγωγές ακολουθούν φθίνουσα πορεία.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ο μέσος όρος των εξαγωγών της Ισπανίας τη δεκαετία του 2000, σχεδόν διπλασιάστηκε συγκριτικά με τη δεκαετία του 1990, ενώ οι χώρες Ιταλία, Πορτογαλία κι Ελλάδα παρουσίασαν μικρή αύξηση της εξωστρέφειάς τους (Σχ. 2).

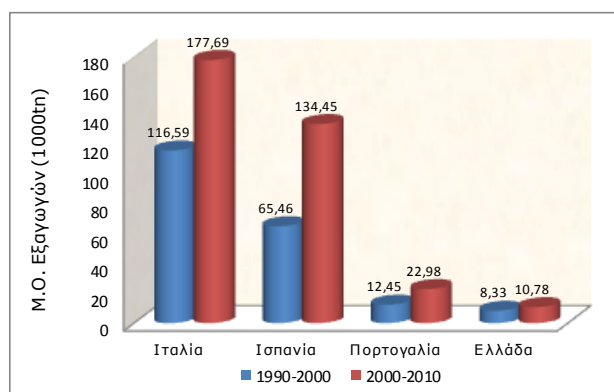
Όπως φαίνεται στο Σχήμα 3, το μερίδιο της Ελλάδας στις εξαγωγές περιορίστηκε από 4% που ήταν τη δεκαετία του 1990, σε 3% τη δεκαετία του 2000, ενώ η Ισπανία αύξησε τις εξαγωγές της κατά 155% φτάνοντας τους 210.000 τόνους την περίοδο 2009-2010 (από 65.500 τόνους τη δεκαετία 1990-2000) και η Πορτογαλία παρουσίασε αύξηση εξαγωγών κατά 124%.

Για τη μέτρηση της ανταγωνιστικότητας της χώρας μας στον κλάδο της ελαιοκομίας, χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης RCA (αποκαλυπτόμενου συγκριτικού πλεονεκτήματος). Ο RCA μετρά τις εξαγωγές (X) ενός προϊόντος (ελαιόλαδο-κ) μιας χώρας (i) σχετικά με τις συνολικές εξαγωγές της (σύνολο αγροτικών προϊόντων-t) και τις αντίστοιχες εξαγωγές ενός συνόλου χωρών(n) [4].

Η τιμή του δείκτη RCA φανερώνει ότι η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στις εξαγωγές ελαιολάδου (σε αξία - €), σε σχέση με το σύνολο των ανταγωνιστριών χωρών της Ε.Ε. Το ελαιόλαδο αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας καθώς καλύπτει το 11% της συνολικής αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα σε όρους αξίας (έναντι 2% στην Ευρώπη) [2]. Η διαχρονική εξέλιξη του δείκτη RCA επιβεβαιώνει ότι τη τελευταία δεκαετία, η ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών ελληνικού ελαιολάδου σημειώνει απώλειες. Αντίθετα, η Ιταλία έχει βελτιώσει την ανταγωνιστική της θέση (Σχ. 4).

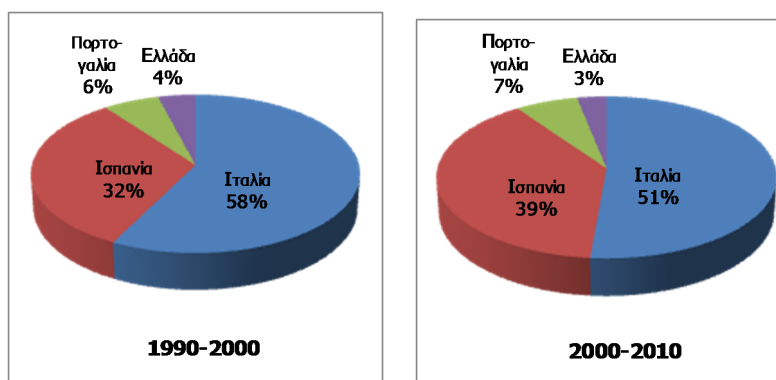

Σχήμα 1 : Πορεία των εξαγωγών ελληνικού ελαιολάδου
Πηγή : Διεθνές Συμβούλιο Ελαιολάδου (Ι.Ο.Ο.Σ.)

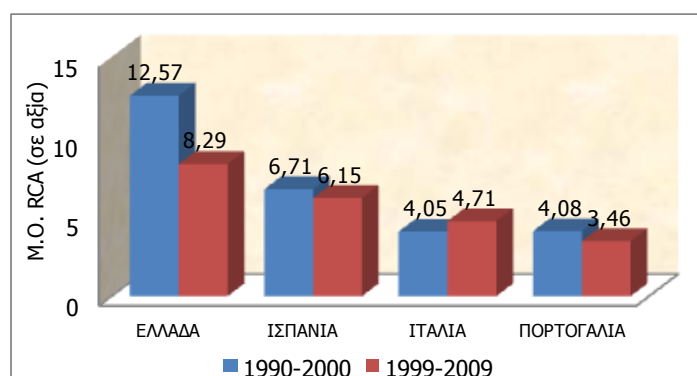
Σχήμα 2: Μέσος όρος εξαγωγών στην Ε.Ε. σημαντικών ελαιοπαραγωγών χωρών τις δεκαετίες 1990 και 2000

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων Ι.Ο.Ο.Σ.

Σχήμα 3 : Εξαγωγές βασικών ευρωπαϊκών παραγωγών ελαιολάδου

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων Ι.Ο.Ο.Σ.

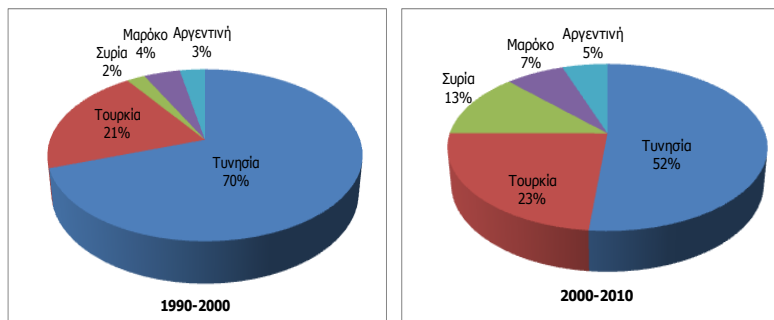

Σχήμα 4 : Εξέλιξη του μ. ο. RCA σημαντικών ελαιοπαραγωγών χωρών στην Ε.Ε.

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων FAOSTAT

Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

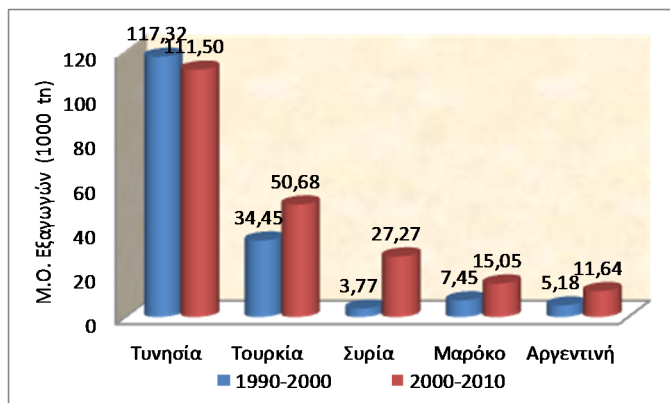
Πέραν των σημαντικών ευρωπαϊκών ελαιοπαραγωγών χωρών, τη μερίδα του λέοντος σε εξαγωγήμια ποσότητα στη διεθνή αγορά κατέχει η Τυνησία (70% τη δεκαετία του 1990) και ακολουθούν η Τουρκία (21%), το Μαρόκο (4%), η Αργεντινή (3%) και η Συρία (2%) (Σχ. 5). Την τελευταία δεκαετία αξιοσημείωτη είναι η διείσδυση στην αγορά της Συρίας η οποία παρουσιάζει άνοδο των εξαγωγών της κατά 400% (από 3.770 τόνους τη δεκαετία του 1990 σε 27.270 τόνους τη δεκαετία του 2000) και της Αργεντινής που αύξησε τις εξαγωγές της κατά 225% (από 5.180 τόνους σε 11.640 τόνους). Η Τυνησία αντίθετα παρουσίασε μείωση των εξαγωγών της κατά 5% τη δεκαετία του 2000 (Σχ. 6).

Σχήμα 5 : Εξαγωγές βασικών παραγωγών ελαιολάδου εκτός Ε.Ε.

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων Ι.Ο.Ο.Σ.

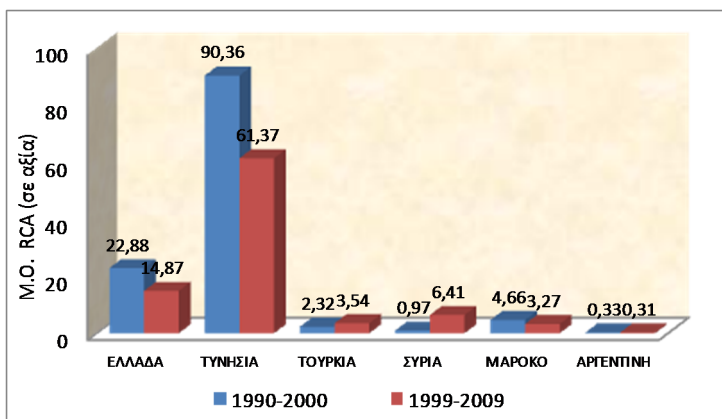
Η πορεία των τιμών (σε αξία) του μέσου όρου των δεικτών RCA τις τελευταίες δύο δεκαετίες δείχνει ότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις εξαγωγές ελαιολάδου τόσο της Τυνησίας όσο και της χώρας μας φθίνει, ενώ αντίθετα αυξάνεται σημαντικά (από 0,97 σε 6,41) για τη Συρία, επιβεβαιώνοντας το θετικό κλίμα για το ελαιολάδο της (Σχ. 7).

Σχήμα 6 : Μέσος όρος εξαγωγών σημαντικών ελαιοπαραγωγών χωρών εκτός Ε.Ε. τις δεκαετίες 1990 και 2000

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων Ι.Ο.Ο.Σ.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο ελαιοκομικός κλάδος στη χώρα μας διανύει μια περίοδο πτώσης της ανταγωνιστικότητάς του. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, τα επόμενα χρόνια οι εξαγωγές της χώρας μας δεν αναμένεται να αυξηθούν σε σημαντικό βαθμό, καθώς το υψηλής ποιότητας ελαιολάδο που παράγουμε δεν έχει καταφέρει να επικρατήσει στη συνείδηση των ξένων καταναλωτών που προτιμούν τα χαμηλότερης ποιότητας και τιμής λάδια και να διεισδύσει σε αγορές του εξωτερικού [5].

Σχήμα 7 : Εξέλιξη του μ.ο. RCA σημαντικών ελαιοπαραγωγών χωρών

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων FAOSTAT

Αποτελεί λοιπόν επιτακτική ανάγκη, η στήριξη του κλάδου με εθνική στρατηγική, αξιοποίηση και ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του ελληνικού ελαιολάδου, επιχειρηματική οργάνωση, καλύτερη διαχείριση και ρύθμιση της αγοράς, ώστε να υπάρξει προοπτική ανάπτυξης και το ελληνικό ελαιολάδο να αποκτήσει ένα σταθερό και μόνιμο ικανοποιητικό μερίδιο στη σχετική αγορά.

Μπαρδουνιώτη Μαγδαληνή

Γεωπόνος, Ειδικός Τεχνικός Επιστήμονας

Δρ Τζουραμάνη Ειρήνη

Γεωργοοικονομολόγος, Ερευνήτρια

Ινστιτούτο Γεωργοοικονομικών & Κοινωνιολογικών Ερευνών (Ι.Γ.Ε.Κ.Ε.)

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - «ΔΗΜΗΤΡΑ»

Βιβλιογραφία

- [1] <http://www.internationaloliveoil.org>, <http://faostat.fao.org>
- [2] Μυλωνάς Π., Ελαιολάδο: Προώθηση ποιότητας μέσω συγκέντρωσης και τυποποίησης, 2011. Κλαδική μελέτη ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ, <http://www.nbg.gr/Ανακοινώσεις-Εκδόσεις/Δημοσιεύματα-Εκδόσεις/Κλαδικές Μελέτες>
- [3] Δαγκαλιδής Αθ., Παραγωγή Ελαιολάδου, 2011. Κλαδική μελέτη Μονάδας Οικονομικής Ανάλυσης και Αγορών Τράπεζας Πειραιώς http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/Economic-Research/kladikes_meletes/2011/olive.oil
- [4] Balassa B. (1965), «Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage», The Manchester School, 33, 99-123

$$RCA = \frac{X_i^k / X_i^l}{X_n^k / X_n^l}$$

- [5] Agricultural Market Briefs, Prospects for the olive oil sector in Spain, Italy and Greece, 2012-2020, Brief no 2– July 2012 <http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/markets/>